

АКАДЕМІЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ УЧАСТІ

Принцип 9. Сталий розвиток і довгострокове планування

Європейська хартія міст II (Маніфест нової урбаністики)

*Прийнята Конгресом в ході його 15-ої Пленарної сесії
29 травня 2008 р. в Страсбурзі*

Преамбула

1. Перша Європейська хартія міст була прийнята Конгресом місцевої і регіональної влади Ради Європи в 1992 році. Ця ініціатива стала новим кроком в цій області в Європі. Відтоді пройшло п'ятнадцять років, і наші суспільства, наші культури і економіка зазнали значні зміни.
2. Був подоланий глибокий розрив в Європі між Сходом і Заходом континенту, який ознаменував увесь післявоєнний період. Багато держав пішли далі шляхом масштабної співпраці у рамках Європейського Союзу або Ради Європи.
3. У цей вирішальний період наші міста стали тією частиною європейської території, яка перша і найсильніше випробувала на собі наслідки глобалізації, оскільки саме міста стали головним місцем адаптації Європи до нових технологічних, екологічних, економічних і соціальних умов, що виникли в результаті цієї глобалізації. Таким чином, наші міста вільно або мимоволі вступили в епоху глобалізації і були вимушені відповідати на її основні виклики.
4. Вони усвідомили ту нову роль, яка була на них покладена, розглядаючи себе як "колективно дійова особа", місце для ініціатив і творчості. Вони стали привілейованим майданчиком для виникнення нових форм способу життя, інших соціальних зв'язків і нової соціальної гнучкості, нестабільністю в сімейному і професійному житті, а також мобільністю, що часто характеризується, у виборі місця проживання.
5. Одночасно міста зіткнулися з широкомасштабними соціальними і економічними змінами: зменшення ролі робочого класу і деіндустріалізація територій, поглиблення соціальних відмінностей і криза народних кварталів, зростаюча міграція і старіння населення, постійне розширення площі міст і повсюдне використання автомобіля. Вони повинні були також відповісти на виклики, пов'язані з існуючими погрозами для нашого довкілля.

6. На цьому етапі прискореного розвитку були прийняті і інші засадничі документи, присвячені містам. Деякі з них були розроблені Конгресом місцевої і регіональної влади Ради Європи 1. Інші підготовлені Комітетом Міністрів Ради Європи 2, Європейським Союзом 3, Організацією Об'єднаних Націй 4 або ж громадянським суспільством і асоціаціями місцевих властей.

7. Усі ці базові документи знаменують собою поступове усвідомлення засадничих змін, що сталися за ці останні п'ятнадцять років. Узяті разом вони вписуються в процес, початий Хартією міст Конгресу, і в більшості своїй прийняті європейськими державами. При вивченні цих документів можна легко констатувати, що вони свідчать про глибоке усвідомлення масштабів змін, що відбуваються, і про колективне прагнення врахувати ці зміни.

Усі ці документи, підготовлені різними організаціями і викладені в різній формі, підтверджують, проте, право жителів на місто, тим самим підкреслюючи ключову роль городянина-громадянина в центрі урбаністичної політики.

8. Проте, враховуючи різноманітність цих міжнародних базових документів, присвячених розвитку міст, Конгрес визнав необхідним по-новому сформулювати деякі принципи Європейської хартії міст. І якщо у своєму первинному варіанті ця хартія зберігає свою цінність як базовий документ, ми, проте, визнали необхідним її доповнити і актуалізувати. У цьому і полягає мета цього Маніфесту, який на початку цього століття покликаний проголосити нову форму урбаністики.

Досягнення Європи відносно міст і перспективи нової урбаністики

9. Приймаючи справжню Європейську хартію міст II після Хартії 1992 року, Конгрес місцевої і регіональної влади Ради Європи ставить мету виділити сукупність загальних принципів і концепцій, які дозволять містам відповісти на сучасні виклики урбаністичних суспільств і визначити основних учасників розвитку міст, і дати городянам - громадянам Європи перспективу нової урбаністики, тобто уміння жити разом, а також нову культуру життя в місті.

10. Виходячи з цього ми, виборні місцеві особи - члени Конгресу підтверджуємо важливість європейських досягнень в області міст. Ми переконані, що ці досягнення, що виникають як з досвіду органів управління містами, так і аналізу, доповідей і декларацій, прийнятих основними учасниками процесів міського розвитку, є першим фундаментом принципів, на основі яких ми може затвердити наш Маніфест. Зокрема, ми вважаємо обґрунтованими наступні принципи:

11. Європейські міста належать своїм городянам-громадянам, будучи економічним, соціальним і культурним благом, яке покликані успадкувати прийдешні покоління.

12. Європейські міста перед лицем глобальних викликів, з якими ми стикаємося, є переважним місцем досягнення історичного компромісу між економічними, соціальними і екологічними вимогами.

13. Європейські міста несуть відповідальність за побудову такої системи управління містами, яка враховувала б нові вимоги демократії, зокрема в її вимірі, заснованому на участі. Міста є важливим чинником необхідного поживлення демократії в наших суспільствах.

14. Європейські міста є сприятливим полем для творчого різноманіття, вони повні потужних новаторських сил. Ці міста є особливим місцем для розквіту особи і доступу до знань і інформації. Вони можуть інтегрувати і взаємно збагатити численні типи самотності і культур, які в них знаходяться.

15. У наші дні європейські міста стали двигуном процвітання і серйозними учасниками процесу глобалізації. Вони за визначенням є місцем оптимального розвитку економіки знань, що є майбутнім для економічного розвитку Європи.

16. Ми, європейські місцеві виборні особи - члени Конгресу, переконані, що ці принципи і той аналіз, на якому вони будуються, є фундаментом для майбутніх змін і політики, яку ми покликані здійснювати.

17. Міста, які ми хочемо помістити в центр наших пріоритетів, - це такі міста, які передусім існують для своїх городян, покликаних бути одночасно і громадянами.

18. Міста, до яких ми прагнемо, це міста, засновані на стійкому розвитку, враховують важливість захисту місцевого і глобального довкілля.

19. Це - солідарні міста, прагнучі розвивати як можна вищий рівень внутрішньої солідарності на своїй території і між територіями.

20. І, нарешті, це міста знань і культури, яким треба знати своє минуле і різноманітне сьогодення для того, щоб бути спрямованими у своє майбутнє.

Місто городян-громадян

21. Ми, європейські місцеві виборні особи, розділяємо переконаність в тому, що наші городяни не зможуть повною мірою забезпечити життя свого міста, якщо одночасно вони не будуть відповідальними, активними і інформованими громадянами.

22. У зв'язку з цим ми підтверджуємо актуальність цінностей і принципів, що містяться в нашій Європейській хартії місцевого самоврядування, розробленій в 1985 році, і зокрема переконання в тому, що право громадян брати участь в управлінні публічними справами здійснюється повною мірою на місцевому рівні.

23. Ми вважаємо навіть, що саме на цьому рівні це право знаходить своє найповніше, найпряміше і найбільш ефективно втілення.

24. Ми підтверджуємо також принципи публічної етики, як вони визначені в Кодексі європейської поведінки для місцевих і регіональних виборних осіб.

25. Нарешті ми вважаємо, що з кризою політичної показності, яка переживає низку наших країн, і яка проявляється, зокрема, у вигляді високого рівня абстенціонізму серед громадян, наявності тих, що голосують за екстремістські партії і недовіри, що зберігається, до політики в цілому, можна і треба боротися передусім на місцевому рівні.

26. Ми, європейські місцеві виборні особи, переконані, що демократія в містах, після того, як впродовж тривалого часу вона була школою національної демократії для багатьох політичних керівників, може відродити громадський дух і демократичні настрої наших громадян.

27. Вже в 1985 році в Європейській хартії місцевого самоврядування передбачалася можливість наявності, разом з класичними механізмами демократії на основі представництва, також і практика демократії на основі участі.

28. Тому ми закликаємо, як це вже зроблено в Хартії місцевого самоврядування, звертатися до зборів громадян здійснювати практику проведення місцевих референдумів і використовувати будь-які форми іншої участі громадян.

29. Для реалізації сучасної місцевої демократії ми передбачаємо, наприклад, створення рад виборних осіб на різних рівнях для ухвалення рішень в містах, які при цьому пропонували б населенню інформаційні структури, проводили публічні обговорення і встановлювали співпрацю у рамках міського планування.

30. В процесі залучення усього населення міста до його життя, за мігрантами, які вносять в різній формі свій внесок в життя усього співтовариства, мають бути визнане право голосу і право обиратися в місцеві міські збори.

31. Для забезпечення максимальної ефективності цих різних заходів ми закликаємо міста повною мірою використовувати нові інформаційні технології для поліпшення консультацій з громадянами по містобудівних проектах. Ми вважаємо, що інтерактивний і високошвидкісний характер цієї інформації може збагатити процес демократичної участі і поліпшити діалог між виборними особами і громадянами.

32. Наші міста повинні працювати над створенням потужної місцевої електронної демократії. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) це не просто технологічні новинки, вони породжують новий потенціал демократичної мобілізації, і було б абсолютно неправильно не використовувати його в період розчарування в політиці, свідками чому ми зараз стаємо.

33. Що стосується повноважень і відповідальності територіальних органів, то ми вважаємо, що відповідний перерозподіл повноважень є ключовим чинником в демократичному функціонуванні наших міст. У зв'язку з цим ми підтверджуємо нашу прихильність принципу субсидиарності, який регулює належний розподіл повноважень між європейським, національним і місцевим рівнем.

34. Проте принцип субсидиарності не повинен зависати в просторі між державою і місцевим органом, а надихати і розподіл відповідальності між різними рівнями територіальних органів і усередині самих територій.

35. Виходячи з цього, ми вважаємо, що загальний принцип розподілу повноважень в області публічного управління в наших містах повинен ґрунтуватися на постійному прагненні забезпечити максимальну близькість до городянина-громадянина. Цей принцип повинен застосовуватися, наприклад, як на широких міських надкомуніальних просторах, так і на внутрішньокіомуніальних територіях (кварталах, округах, районах), які також повинні мати виборні збори, бюджет і повноваження на місцях.

36. Окрім цього, розподіл територіальних повноважень і відповідальності повинен супроводжуватися на усіх відповідних рівнях виділенням необхідних засобів, передусім фінансових, для виконання в повному об'ємі цих завдань. І в цьому випадку ми рекомендуємо звертатися до Європейської хартії місцевого самоврядування, в якій проголошується, що міста повинні мати можливість контролювати свої витрати.

37. Ми переконані, що складність здійснення цих повноважень в управлінні великими міськими територіями вимагає нині, щоб органи управління містами були чітко визначені, вибиралися демократичним шляхом і постійно прагнули до ефективного управління містами.

38. Таке управління повинне регулюватися ефективними механізмами контролю і бути піддаватися постійній оцінці. Воно повинне обговорюватися політично і публічно під час місцевих виборів так, щоб сприяти мобілізації громадян і забезпеченню підтримки з боку більшості городян-громадян відносно політичного проекту і урбаністичного комплексу.

Виборна виконавча влада в місті, мер або еквівалентний йому керівник повинні, виходячи з цього, грати роль двигуна розвитку території, брати на себе завдання мобілізації громадян і мереж, які структурують місто навколо політичного і колективного проекту, зрозумілого як можна більшому числу людей.

39. Якість цього міського управління пов'язана також з його можливістю організовуватися у рамках відповідних територій, дотримуючи при цьому рівновагу між розмірами територіальних інститутів і міського простору, за розвиток і управління якого вони несуть відповідальність.

40. Окрім цього ми вважаємо, що деякі питання не можуть відноситися виключно до управління на місцях (містобудівне планування, транспортна

і інформаційна інфраструктура, право на житло, захист довкілля і так далі), оскільки дії публічних органів влади повинні природним чином вписуватися в регіональне, національне і європейське регулювання на основі збалансованого і шанобливого партнерства.

41. В цьому відношенні необхідна територіальна рівність викликає необхідність того, щоб міста могли б вносити свій вклад в перерозподіл ресурсів. Така система повинна дозволити понизити рівень неминучої територіальної нерівності.

42. Ми, європейські місцеві виборні особи, усвідомлюючи глибокі зміни, наші країни, що зачіпають, в загальному перерозподілі повноважень між Європою, державою, регіональним і місцевим рівнем, вважаємо, що послаблення державного нагляду і пов'язана з цим великий ступінь свободи волі міст не може відбуватися в збиток необхідної солідарності між територіями. **Усе більша автономізація міст не повинна приводити до безладної і безжальної конкуренції між територіями.**

43. Ми переконані, що держава має бути гарантом цієї солідарності, покликаної вписатися в перспективу збалансованого облаштування території на регіональному, національному і європейському рівнях.

Міста в умовах стійкого розвитку

44. Ми, європейські місцеві виборні особи, підтримуємо дії наших громадян і в цілому усіх тих, хто займається розвитком міст для того, щоб їх змінити і перетворити на міста стійкого розвитку.

45. Ми розділяємо зростаюче занепокоєння наших громадян перед обличчям усе більш явних проявів тієї глобальної екологічної кризи, яку ми переживаємо. В наші дні ця криза зачіпає усю біосферу, проявляючись в зниженні рівня біорізноманітності, руйнуванні ґрунту, виснаженні водних джерел, забрудненні повітря і водних басейнів, поширенні інших форм забруднення і збитку, а також в інших аспектах, які наносять збитків нашій якості життя.

Ця криза, поза сумнівом, пов'язана з діяльністю людини і конкретно виражається в збільшенні числа природних лих і стихійних кліматичних явищ, які викликали занепокоєння громадськості і привели до мобілізації громадян.

46. Ми вважаємо, що ця всесвітня екологічна криза має особливий вимір в просторі міст, він вимагає аналізу і конкретного розгляду у рамках екології міст.

47. Окрім самого захисту місцевого довкілля, який повинні забезпечити міста для своїх територій і городян в умовах ризиків, що посилюються, ми вважаємо, що міста покликані зіграти найважливішу роль в захисті, відновленні і управлінні нашим глобальним довкіллям.

48. Завдяки своїй економічній діяльності, зростаючому числу міського населення в Європі, можливості розробляти еталонні моделі поведінки, наші міста знаходяться на передовій лінії боротьби за планету, сприятливішу для людей. І ми покликані посилити цю особливу відповідальність міст за майбутнє наших суспільств.

49. Виходячи з цього, ми беремо на себе зобов'язання **розвивати міську екологію, рішуче ставши на шлях стійкого розвитку міст. Ми беремо на себе зобов'язання понизити рівень екологічної дії з боку наших міст, зберігати їх природні ресурси, підтримувати і розвивати біорізноманітність, організувати загальний доступ до громадських структур і їх мереж, ставлячи при цьому енергоефективність в центр нашої політики.**

50. Для реалізації цього проекту ми знаємо, що **ми повинні організувати наш розвиток навколо іншої форми урбаністики і моделі мобільності.**

51. Що стосується форм урбаністики, то ми переконані, що **існуючий розподіл міських територій викликає занепокоєння. Розкидане і не сконцентроване місто, як правило, супроводжується функціональною і секторальною спеціалізацією просторів між торговими центрами, житловими кварталами, місцями проведення дозвілля, промисловою і ремісничою зоною і так далі, що різко підриває екологічний капітал наших міст.**

Така модель розбитого на сектори міста веде до розбазарювання енергії і посилює негативні наслідки для довкілля. У цієї політики немає майбутнього.

52. Нам треба планувати наші міста навколо компактних і щільних урбаністичних форм, що вимагають мінімуму ресурсів для підтримки і дозволяють городянам прямо по сусідству мати доступ до різних міських структур і служб, а також до простору для відпочинку і природних середовищ, що охороняються. Ми хочемо бачити місто економним відносно своїх ресурсів, свого ґрунту, переміщення людей і енергетики.

Тільки координація і компактність наших міст дозволять зробити міський простір легшим, доступнішим, живішим для усіх городян незалежно від їх соціальних умов, віку або стану здоров'я.

53. Ми хочемо бачити міста такими, **щоб вони могли контролювати свій ріст завдяки посиленому контролю над розподілом землі.**

54. Мобільність є ще однією з головних складових ефективного функціонування міста і такого його розвитку, яке б дотримувало вимоги захисту довкілля. **Переміщення і мобільність в цілому грають усе більшу роль в наших суспільствах, що характеризуються інтенсивними комунікаціями. Це стало ключовим аспектом правильного використання міста, чинником, що визначає якість життя в містах.**

55. Для того, щоб **відповісти на виклики, пов'язані з організацією контрольованої і стійкої мобільності**, ми переконані, що слід розвивати ефективні альтернативні види транспорту окрім автомобільного. Негативні наслідки пріоритетного розвитку автомобільного транспорт нині добре відомі.

Забруднення повітря, шум, відсутність безпеки на дорогах, дроблення простору в результаті вторгнення інфраструктур, збиток міському ландшафту - усе примушує нас рішуче обернутися до сприятливішого розвитку для громадян, більшою мірою враховуючи людський вимір наших міст.

Ми повинно звільнитися від нашої занадто великої залежності від автомобілів, зробивши це швидко, з урахуванням збитку, що наноситься ними, бо ті громадяни, які не можуть дістати доступу до індивідуального автомобільного транспорту, не можуть і повною мірою користуватися благами свого міста.

56. Ми усі, європейські місцеві виборні особи, покликані сприяти політиці стійкої мобільності, яка **сприяла б "традиційним" способам переміщення, таким як переміщення пішки або на велосипеді, а також усім формам громадського транспорту.**

57. В цьому відношенні ми повинні орієнтувати наш вибір на політику розвитку громадського транспорту, при цьому не обмежуючись тільки самим громадським транспортом, але і організовуючи новий громадський розподіл дорожньої мережі і громадського простору, де знайдуть своє місце усі форми переміщення, але де і автомобілі, і мотоцикли, і мопеди займуть скромніше місце, хоча при цьому враховуватиметься їх соціальна користь.

58. Саме у цьому дусі ми повинні паралельно **домагатися виконання завдань стійкого розвитку, комфортності і поліпшення потоків мобільності в наших містах, ґрунтуючись, зокрема, на можливостях ширшого впровадження поєднання різних способів переміщення.**

59. Ми виходимо з того, що стійкий вимір нашого міського розвитку (компактне місто, добровільна і контрольована мобільність, захист довкілля) є не просто одним з етапів поліпшення нашої якості життя, але і необхідною умовою правильного розвитку наших територій. Тільки усвідомлена необхідність забезпечення стійкого розвитку надасть послідовність нашим проектам розвитку міст і створить реальну перспективу успіху нашої політики.

Місто, засноване на солідарності

60. Наші міста існують на ширших територіях, вони розвиваються в регіональному, національному і європейському просторі. Вони політично і економічно включені в ці простори, і в них зосереджені соціально-

економічні протиріччя, зокрема та глибока соціальна нерівність, яка існує в наших суспільствах.

61. Ми, як європейські місцеві виборні особи, переконані, що стійкий розвиток міст повинен поєднувати економічну діяльність міст і захист нашого довкілля, і при цьому покликаний враховувати вимогу соціальної рівності. Ми прагнемо зробити соціальний вимір постійним чинником нашої політики стійкого розвитку. Це сенс того історичного компромісу, який ми хотіли б бачити на наших територіях, між екологічним, економічним і соціальним виміром.

Абсолютно необхідно проводити нову урбаністичну політику, що відповідає цим трьом вимогам.

62. Ми хочемо створити **таке місто, яке було б простором високої якості життя для усіх**, забезпечував доступ усім до міста і його служб, зокрема в області освіти, охорони здоров'я, культури і житла. Місто покликане також бути місцем справжнього соціального співіснування, що відбиває наше прагнення побудувати в Європі згуртоване, відкрите і диверсифіковане суспільство, засноване на високих стандартах якості життя.

63. Особливе значення має питання житла. **Постійне переміщення населення останніми роками привело до росту наших міст**, викликавши в наших країнах і наших містах житлову кризу, яка загострилася в результаті росту цін на нерухомість і землю. Незважаючи на це, ми дотримуємося принципу права на житло. Ми повинні приділяти особливу увагу створенню різноманітної пропозиції житла з метою підтримки в наших кварталах необхідного соціального змішення.

Ми повинні мати можливість надати в усіх кварталах нашого міста нашим городянам можливість мати житло, що відповідає їх потребам і їх прибуткам.

64. Такі цілі вимагають з нашого боку сильної політичної волі і проведення політики активної солідарності, заснованої на демократичній етиці. Це треба для сприяння солідарності між поколіннями, по відношенню до осіб з низьким рівнем доходу, інвалідам і усім тим, хто зазнає фінансові і соціальні труднощі. Кінцеве завдання цієї політики - боротися з соціальним відчуженням і надавати кожному можливість користуватися величезним потенціалом міста.

65. При цьому ми усвідомлюємо той великий шлях, який нам належить пройти для того, щоб реалізувати на ділі ці цілі створення міста, заснованого на солідарності. Ми констатуємо тривожні явища пауперизації. Значні верстви нашого населення страждають від серйозної соціально-територіальної нерівності.

Окрім глибоких соціальних відмінностей, які розділяють наші квартали, необхідно пам'ятати про екологічну нерівність, для того, щоб самі уразливі люди з нашого населення не були зосереджені на тих

територіях, де якість довкілля знаходиться на найнижчому рівні, що викликало б драматичне поєднання різних форм нерівності.

Ми дуже стурбовані цими процесами територіальної нерівності, які виражаються в тому, що деякі міські райони перетворюються на "привілейовані", в наших центрах міст спостерігається неконтрольований сплеск цін на нерухомість, розвиваються одночасно явища виникнення гетто в приміських районах або то тут, то там з'являються приватні зони з високим рівні безпеки, а усе це призводить до територіальної сегрегації, що руйнує наші міста.

66. Ми урочисто підтверджуємо, що головною метою політики міст є соціальна і територіальна згуртованість. Наші міста є місцем життя і роботи, житлом різних поколінь, співіснування різних культур і релігій, в них постійно пліч-о-пліч живуть городяни з різних соціальних шарів. Міське суспільство не може розвиватися на справедливій основі, не забезпечуючи взаємодопомогу між городянами, діалог між групами, у тому числі міжрелігійний діалог, а також життя громадських організацій.

Ми продовжуватимемо нашу боротьбу проти соціальної уразливості, ізоляції і будь-яких форм дискримінації, заснованих на соціальному положенні, віці, культурі, релігії, полі і інвалідності.

67. Окрім цього, необхідно ліквідувати в наших містах будь-які форми засудження тієї або іншої групи, оскільки це завдає серйозного збитку почуттю приналежності до міського співтовариства і найчастіше є джерелом насильства в містах, антицивільної поведінки і відсутності безпеки, від чого страждають наші городяни, особливо самі уразливі з них (літні люди, діти, ізолювані особи, мігранти і бідні).

68. Нарешті, ми вважаємо, що солідарність, покликана виражатися в самому міському просторі, повинна також надихати наші стосунки з приміськими територіями, іншими сусідніми містами і усім населенням інших територій, на підставі критеріїв і механізмів перерозподілу, що встановлюються на національному рівні.

69. У цьому ж дусі взаємодопомога між містами зміцнюється на міжнародному рівні, зокрема на підтримку країн Півдня. Ця солідарність, яка поширюється паралельно процесам глобалізації, здійснюється у формі справжньої "дипломатії міст". Ми гаряче вітаємо ці інші форми солідарності з країнами, що розвиваються, які сприяють створенню збалансованішого і більше солідарного світу.

70. І якщо наша концепція солідарності починається з наших кварталів, вона не може зупинятися біля воріт наших міст.

Місто знань

71. Наші міста є перехрестями цивілізацій, зосередженням знань і культур, простором для зустрічей і контактів. Ми, європейські місцеві

виборні особи, розглядаємо наші міста як місце обмінів, багатонаціональні центри, де можна вільно дотримуватися різних поглядів і виражати їх в умовах взаємної поваги.

72. Ми не бажаємо виникнення таких міст, де наші культурні відмінності переплавлялися б в єдину, глобальну, всесвітню модель. Наші міста різні і різноманітні в області культури і архітектура - і вони повинні такими і залишатися. Ми уважно відносимося до усіх ризиків стандартизації будівництва і послуг і негативних наслідків урбанізації глобалістического типу, наступної тільки правилам глобального ринку, нав'язуючої скрізь однакові підходи.

73. Ми випробовуємо також повагу до культури наших територій, до їх самобутності. Ми хочемо розвивати і поширювати наші місцеві культури, нашу територіальну пам'ять як важливу перевагу у світі, який стає з кожним днем усе більш глобалізованим. Ми беремо на себе зобов'язання продовжувати наші зусилля із надання підтримки творчості і високому рівню культурної інфраструктури наших міст.

74. Наші міста завжди були місцем концентрації сил змін і інновацій, вони створюють можливості для прогресу і адаптації до змін. Ми переконані, що наші міста є особливими територіальними полюсами економіки знань, які вже визначають і ще більше визначатимуть в майбутньому розвиток наших суспільств.

75. Ми вважаємо, що наші міста, вступаючи в нове тисячоліття, повинні ще більше, ніж коли б те не було, грати історичну роль в створенні в Європі цієї економіки знань. Деіндустріалізація наших територій, поширення нових інформаційно-комунікаційних технологій, виникнення біотехнології і в цілому розвиток нематеріальної економічної діяльності створюють нові форми нашого розвитку, і ми знаємо, що наші території можуть зіграти найважливішу роль в цій сфері.

Саме тому ми хочемо зробити пріоритетними знання і інновації, доступ до освіти, до науково-дослідної діяльності і в цілому до культурної і творчої діяльності, що утворює плідний ґрунт для цієї нової економіки.

76. Виходячи з цього, ми прагнутимемо розвивати наші комунікаційні і телекомунікаційні інфраструктури, розширювати доступ до Інтернету, створювати "простір знань", поширювати електронне управління. Ми хочемо перетворити наші міста на простір всюдисущих мереж співпраці, які могли б сприяти обміну знаннями між системами освіти і досліджень і системою виробництва. Ми хочемо побудувати цифрове місто, що сприятиме нашому розвитку.

77. Ми усвідомлюємо, що ця мета - зробити наші міста горнилом знань, інформації, культури і мистецтв, - не викликала б довіри, якби ми не піклувалися про архітектурну красу наших міст.

78. В зв'язку з цим ми усвідомлюємо, що наші міські ландшафти найчастіше були створені впродовж останніх п'ятдесяти років, при цьому по-справжньому не враховувалися вимоги високої архітектурної якості, ми

ігнорували значну частину наших приміських ландшафтів і ми дали поширитися в наших містах бездушної і нетворчої комерційної урбаністики.

Віднині ми більшою мірою хочемо враховувати архітектурний вимір планування наших територій і сприяти поширенню серед керівників і городян живої архітектурної культури.

79. Ми бажаємо гордитися нашими містами і їх культурою, але також і їх архітекторами.

Висновки

80. Ми, європейські місцеві виборні особи, усвідомлюємо, що **нинішній етап розвитку наших міст несе в собі певні загрози, і що перед ними стоять виклики небаченого масштабу : це проблеми екології, проблеми демократії, проблеми культури і соціально-економічні проблеми.**

81. У цьому Маніфесті нами рухає дух довіри до наших міст, ми рішуче віримо в те, що вони є унікальною перевагою для наших суспільств. Вони надихають наші території і є колективними учасниками політики, окремо або в мережах, вони повинні знайти відповіді на виклики, існуючі в наших суспільствах. Наші **міста здатні внести свій вклад в процвітання своїх громад і їх стійкий розвиток.** Але така перспектива не може бути виключно місцевою.

Здійснюючи ці завдання процвітання і стійкого розвитку, наші міста мають як і раніше бути солідарні з іншими територіями.

82. Ми знаємо, що наші міста мають давню історію і вписуються в традиції наших культур. Ми вважаємо, що це вкорінення історії в нашій колективній пам'яті також є перевагою для того, щоб орієнтуватися на майбутнє, спираючись на сильну самобутність. Ми при цьому не виходимо з єдиної моделі розвитку міст, оскільки у них є власна особа, вони усі різні, і їх різноманіття є перевагою для Європи.

83. Різноманіття міст, різноманіття в самому місті, - ми вважаємо, що можливість інтеграції культурної різноманітності може розвиватися завдяки спокійному сприйняттю нашої самобутності. Ми гордимось нашою самобутністю, але при цьому ми без комплексів розглядаємо її як чинник відкритості по відношенню до самобутності інших.

84. Ми переконані, що заохочення в наших містах більшої демократії, стійкішого розвитку, більшої солідарності на територіях і між територіями, вищій якості управління і більшої ефективності - це найважливіший чинник благого розвитку наших суспільств.

85. Саме з цими оптимістичними словами при постановці нових цілей і вимог ми хочемо звернутися до наших громадян і до усіх учасників процесів розвитку міст.

Ми пропонуємо цю Хартію як запрошення до будівництва, на основі загальних цінностей і обміну досвідом, нового міського проекту для міст Європи, для того, щоб кожен з них був повністю самим собою і щоб усі вони здійснювали загальний європейський проект міст, сполучаючи в одне ціле гуманістичні цінності, індивідуальну свободу, економічне процвітання, соціальну солідарність, повагу до планети і живу культуру.